

Alexandre Galí

Jordi Galí i Herrera

Se'm demana un testimoni sobre el meu pare i me'l demana la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans: Pedagogia, Institut d'Estudis Catalans, dos noms que foren entranyables per al meu pare. Tan entranyables que en la seva passió devoradora de la veritat, el que ell ha dit sobre pedagogia i sobre l'Institut ha estat de vegades com un mur difícil, molt difícil de trencar, que el converteix en un desconegut, en un home que el país que ell tant va estimar té por, amb honroses excepcions, de mirar de cara.

Pot semblar estrany que jo parli, a propòsit d'aquest home contingut, silenciós, aquest liberal una mica purità tan segle XIX, aquest Francisco Giner català que només tenia una camisa, però neta, que va morir pobre i ni se li va acudir de fer testament perquè el que havia de deixar al país pertanyia a un altre regne; pot semblar estrany que jo parli a propòsit d'ell de «passió devoradora per la veritat». Però és així: no es tracta de les fàcils veritats maniquees a la moda, sinó de la veritat dolorosa de la nostra vida humana. I aquest és, en darrer terme, l'únic testimoni que puc donar-ne, a través d'uns records que comencen a ésser llunyans però que lliguen totalment amb tot allò que vaig descobrir a través de l'estudi i edició dels seus escrits.

Preparo en aquests moments els de 1967-1969: dos anys i mig d'una densitat intel·lectual extraordinària: grans assaigs; escrits pedagògics; escrits sobre lingüística (relacionats amb els temes dels assaigs i dels escrits estrictament pedagògics); escrits diversos. Sembla que la pedagogia, en aquest volum que crec fonamental, hi té una part ben petita: depèn d'allò que entenguem per pedagogia.

Els «escrits diversos» són sobretot notes, algunes d'elles incorporades o refeses en escrits posteriors. Per exemple, en unes notes de preparació de la conferència que féu sobre el doctor Estalella, diu:

«No era pedagog. Què era: franciscà; cerebral inflexible». I més endavant, en comparar l'Institut-Escola del Parc amb el de Madrid:

«Quant a la mentalitat pedagògica, la "Institució Lliure" creia en la pedagogia, aquesta creença absolutament inútil, i l'Estalella no sabia un borrall de pedagogia però veia l'infant i l'adolescent àvids de saber, de créixer i nodrir-se i els ho fornava pel broc gros».

En el text mecanografiat de la conferència llegim:

«Quant la mentalitat pedagògica l'Institució Lliure era erudita i creia en aquesta ciència absolutament inútil que en diuen pedagogia; el Dr. Estalella, en canvi, no en sabia ni en volia saber un borrall; creia simplement en el noi i en l'adolescent, en la seva avidesa de conèixer, la seva necessitat de créixer, la seva fe en la veritat. I el Dr. Estalella procurava satisfer-los pel broc gros».

Per què m'he deixat endur per aquestes cites? Potser perquè en el fons crec que allò en què el pare creia era també «en el noi, l'adolescent, es la seva avidesa de conèixer, la seva necessitat de créixer, la seva fe en la veritat». I si el Dr. Estalella anava pel broc gros, ell anava a la mateixa finalitat a la seva manera continguda. O potser perquè cada vegada que agafó un escrit o un grup d'escrits del pare penso el mateix; «això és el que és realment important de la seva obra; no tinc dret a morir sense haver fet el possible perquè el país ho pugui conèixer».

I tornant-hi a pensar, rectifico, tot ratificant-ho, el que he dit en nombrosos articles i conferències aquest any del centenari de la seva naixença: l'aportació més important del meu pare a la pedagogia catalana és la del respecte. Però potser cal anar més a fons. La pedagogia del meu pare és la pedagogia de la vida. Cosa fàcil de dir, però no fàcil d'entendre, encara que ell ho hagi dit molt clar.

No voldria desestimar l'aspecte tècnic de les seves aportacions. El que sorprèn més és la simplicitat dels seus principis. Una d'elles la podríem resumir en una argumentació que podria ésser aquesta: «així com la intel·ligència i el caràcter i l'evolució personal no seran mai científicament mesurades d'una manera

prou satisfactòria perquè en el fons del fons no sabem què mesuram, el treball escolar, que és quelcom arbitrari, convencional, social, humà en el sentit de creació humana, quelcom que *nosaltres* hem inventat, pot ésser científicament mesurat».

Hom ha descobert i treballat la «mesura», a casa nostra. Encara que, pel que jo sé, a ningú no se li ha acudit de pensar que si el meu pare visqués és molt probable que hauria inventat ja una prova sobre el treball dels infants davant un ordinador, tan *simple i eficient*, per exemple, com la seva prova de càlcul mental.

Un altre aspecte tècnic, i que crec inèdit, és el de les Lçons de Llenguatge. Potser quan acabara de passar la febrada de les lingüístiques redemptores, hom retrobarà la simplicitat suficient per a redescobrir que el llenguatge *escàpol* és la màxima manifestació de la vida *imprevisible* (uso els seus mots). Camí inèdit que no es resol amb les fórmules simples, elegants i intel·ligents de la «mesura», sinó amb esperit...

I permeteu-me acabar amb una cita que *sembla* que no té res a veure amb la pedagogia però que crec que reflecteix l'esperit i la fe del meu pare tal com cada cap més el vaig descobrint. És de Hanna Arendt, la jueva autora d'«El sistema totalitari», i és al final del llibre. Després de dir que està apareixent en el món un règim que no té res a veure amb les experiències fenomenals «que han estat el lot de la humanitat malgrat derrotes temporals-monarquies, repúbliques, tiranies, dictadures i despotisme», acaba dient:

«Però resta també aquesta veritat: que cada final en la història conté necessàriament un nou començament; aquest començament és l'única promesa, l'únic "missatge" que el "final" pugui mai donar. El començament, abans d'esdevenir un fet històric, és la suprema capacitat de l'home; políticament, és idèntic a la llibertat de l'home. "L'home fou creat perquè hi hagués un començament", diu sant Agustí. Aquest començament va garantit per cada nova naixença; és, en realitat, cada home».

Quan vaig llegir aquestes línies, no vaig poder deixar de pensar en la pedagogia del meu pare. Per això les reproduïxo aquí.